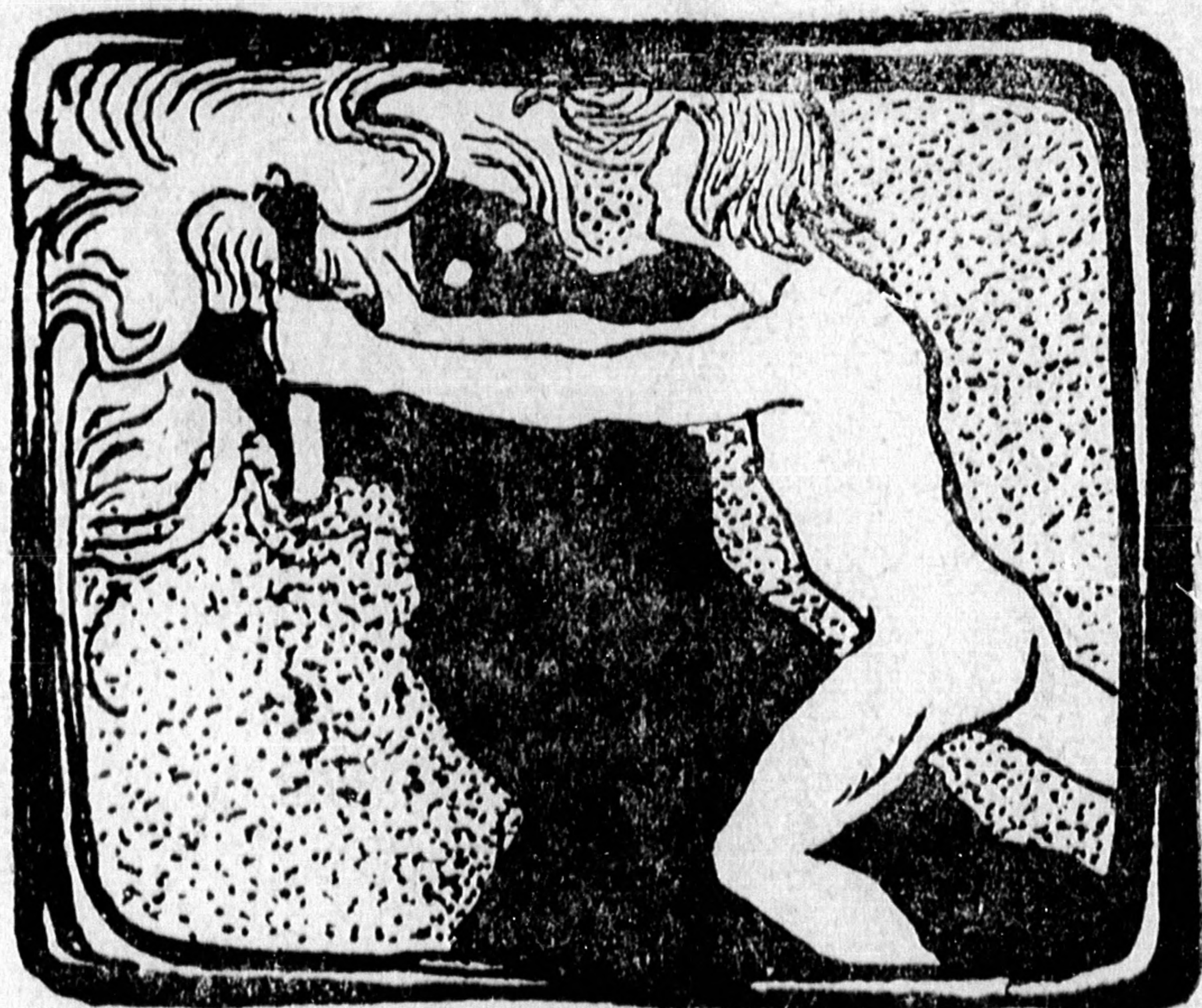

A HALADÁS

1912 OKTÓBER 1.

◆ TÁRSADALMI,
SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

ACS F

FŐSZERKESZTŐ:
STETTNER TAMÁS

EGYES SZÁM ÁRA 20 FILLÉR.

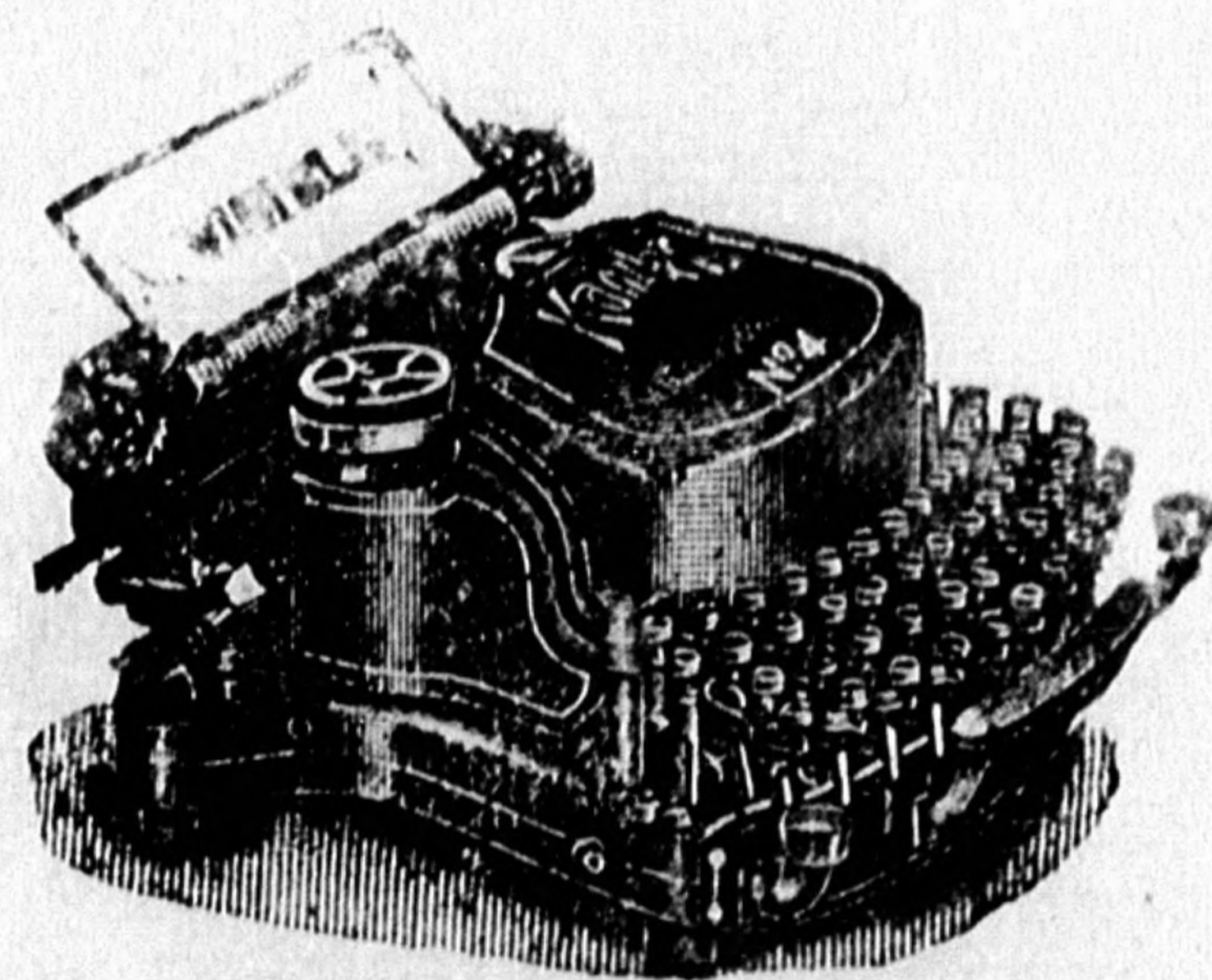
NY. ELLENZÉK-NYOMDAI MŰINTÉZET
MARTINOVITS ANDOR KOLOZSVÁRT.

Leitner Sándor

mechanikai és elektrotechnikai vállalat
Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 30.

:: Telefonszám: 620.

Író-, varrógépek és
kerékpárok
szakszerű javítása.

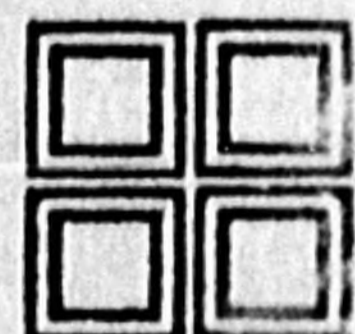

ÁCS FERENC FESZTŐISKOLÁJA

Kossuth Lajos utca szám.

Tanítás mindennap délután
2-től 4 óráig. ::

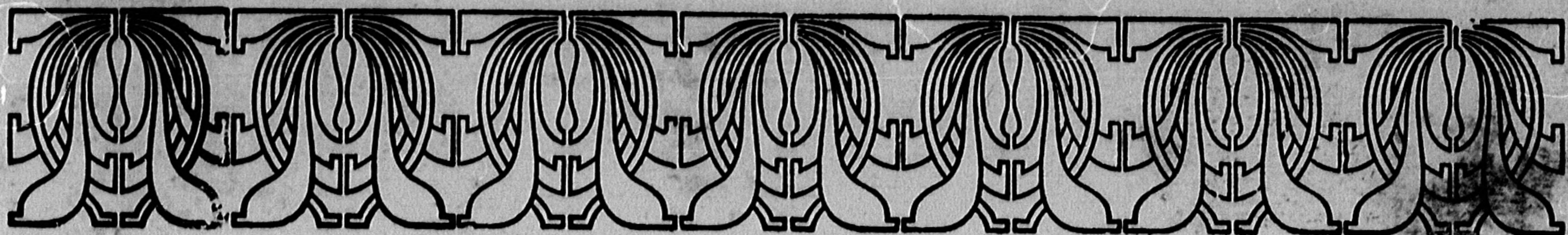
Felvétel az iskolába ugyanakkor.

Erdélyi Kereskedelmi és Automobil-Forgalmi r.-t.

Központi iroda: KOLOZSVÁR, Deák Ferenc-utca 9. Telefon 829.
Garage és javítóműhely: Honvéd-utca 29. Telefon 889. — Városi
üzlet: Deák Ferenc-utca 20. Telefon 782. — Marosvásárhelyi fiók:
Iroda és Garage: Sándor J.-u. 36. Messey-Harris vezérügynöksége.

MŰVESZETI FORRONGÁSOK.

Az az irodalmi és művészeti harc, amely évtizedek óta nyíltan, alattomosan, szemtől-szembe vagy háta megett küzdött egymás ellen, ma csatasorban áll egymással. Az egyéni meglátások, színek, képek, formák, kifejezések, — az individualitás és szubjektivitás jogosságának korszakában; bizony nehéz küzdelemben állanak a tradíciók igazával felvértezett és szépségtapaszokkal behintett s részben miszi kumokban duskáló, sablonos és iskolajellegű antik művészeti iránynyal. Mindenütt ahol kultúra van: a sárga japánoktól kezdve a legfehérebb flamandokig, evolúcióban van a művészet és irodalom. □

Ha végigtekintünk az utolsó évtized irodalmi és művészeti termékein s magán az írók és művészek eszközeinek módosulásán: akár az előadó, akár a termelő művészetben, látjuk, hogy halomra dőlt az elmélet. Nem vitatjuk az új-irány helyes, vagy helytelen voltát, vagy azok megteremtőjének igazát, de annyi bizonyos, hogy az új-irány meghozta a felfogások megtisztulását, álmaiból felébresztette a tespedő irodalmat és művészetet s új vért öntött azok ereibe. Most ki-ki küzd a maga vélt igazsága mellett s ezzel bizonyos mértékig kultur fejlődést és haladást teremt. □

Ma ezt a modernnek nevezett irodalmat és művészetet éri legtöbb gáncs. Ezek munkásait vádolják extravaganciával és tehetségtelenséggel. S őket feltűnőségre éheseknek bélyegzik! Az új előadó művészet munkáját nagyrészen megkönnyítette az új irodalom iránya, a melynek életből merített és feldolgozott tárgya, közel fér minden ember lelkéhez. A mindennapi problémák mindnyájunkat érintenek, belőlünk fakadnak. Az új-irány tehát közvetlenül és tisztán gyönyör-

ködtek. A klasszikus műveket kedvelő konzervatív publikum, a mely annak dagályos stílusában, modoros előadásában találta meg a mű főszépségét, az új áramlatellenében Shakespeare háta mögé menekül s onnan azzal védekezik, hogy miképpen lennének képesek ezek a szimpla, szintelen rendezők és művészek egy történeti hűséggel szinrehozandó Shakespeare előadásra. □

„Nincs színészi és kiviteli képességük, dörgő organumuk, nem tudnak hangsúlyozni, plasztikusan mozogni, (Hogarth-féle hullámvonalak szerint) sem velőtrázóan sikoltani és klasszikusan meghalni.“ Ezek a szavak, klasszikusan meghalni, dikciózva beszélni, szép pózban felindulásokat interpretálni csakugyan nincsen meg a huszadik század színész bibliájában! □

Ez valami új, vagy nagyon régi, de teljesen ismeretlen kívánság, amit sehogysem tudnak összeegyeztetni, megjátszani, ha emberi érzéseket, szenvedélyeket élethű ábrázolásban akarnak előadni. Még akkor sem, ha királyokat, főméltóságokat, vagy szellemeket személyesítenek. Sophokles, Aschillos, Shakespeare a tradíciós nagy klasszikusok is műveben csak emberi ferdeségeket, erényeket, jó és rossz tulajdonságokat jellemeztek. Miért kellene ezeket, ha versben, vagy ütemes sorokban vannak feldolgozva, emberfeletti hangon s valami mesterkélt modorban előadni? Kivételt képez természetesen egy-egy testi fogyatékoság, vagy nevetséges modorosság, amely némely alak jellemzésére szolgál. A rejtelmességek, a metafizikai jelenségek nem hatnak többé a borzalmasság, megfejthetlenség jellegével — ámbar a legújabb rendezésben ezeket is kellő érzéssel színpadra viszik. Shakespeare, Lord-Byron, Madách, Goethe drámáik keretében is rácáfolnak ezekre. Az előadó művészeknek ezekben a főfeladata a közvetlen megértetés. S bármennyire vonzák is a külsőségek, nem szabad feláldozni a lényegét és a tendenciát. □

Feleletül a támadásokra az új irány képviselői bebizonyították, hogy ők is tudnak klasszikust előadni, történeti hűséggel — a kor-
nak megfelelő rendezés keretében és mégis egytől-egyig a természetesen beszélő, érző és gondolkozó emberek modorában. Dacára annak, hogy Talmát, Zacconit, Novellit és Noumet Sullyit tartják
2 igazi klasszikus színészeknek, azért Reinhardt, Schildkraut, Moissi s
□ mieink közül egynehányan a fiatal gárdából is beváltak. S csak

egy teljesen elfogulatlan műkritikus lehet a bírója annak, melyik igazabb és műveszibb. □

Az új irány valóban nemes versenynek lett a megteremtője! Ma különösen nálunk, ahol sajnós a kultúra nincs olyan magas nívón, hogy már a leszámolásnál tarthatnánk. Vannak nagy, erős tollú és éleslátó íróink — konzervatív és modern alapon állók, — előadó művészeink, képzőművészeink — (talán egyetlen nemzetnek sincs ennyi ragyogó talentuma), de lépten-nyomon akadályokba ütközik tevékenységük s hajótörést szenvednek a közönség maradiságán és ki kell mondanom, kritikátlanságán. □

Konzervatív és tradíciókat ápoló irodalmi társaságok egyenesen utjába állanak a fiatal és modern írói telentumoknak. Épen úgy, mint a képzőművészetben az igazi nagyságok érvényesülését és elismerését alterálják azok a hivatalos fórumok, melyek a bürokratizmus béklyóit akarják rárakni a teremtő művészek hivatottjaira. Azzal védik álláspontjukat, hogy ők őrsei maradnak és nem követői! Működésük abban összponosul, hogy dacosan csepülik, kicsinyelik az ujjakat; felolvasásaikon tapsokat váltanak ki egy-egy támadással, amelynek főgerince, hogy vesszenek a hazaáruló modernnek. □

A nemzeti irodalom és művészet megújhdását hirdetik és nem veszik észre, hogy azt a megújhdást ép a megszületett modern új irány levegője hozta meg. Irodalmi vitákban összehasonlítanak, boncolgatnak pró és kontra s ha más érdekük nem lenne a moderneknek, minthogy lázas védekezésekre adtak alkalmat, úgy ez is haladást jelent egy nemzet kultur történetében. □

Az uttörők utja rögös és háládatlan: Ez bizonyos! De egyetlen életcélja a művelt embernek mindent, ami szép, magához ölelni. És az örök türelmetlenség, meilyel a szépet kerestük, új és új színekkel ékesíti fel az irodalmat, és művészetet. A torzsalkodás, harc, és forrongás kristályosítja a felfogásokat s az izlést és harmonikus összességben biztosítja a jövő igazi kulturáját. □

HETTYEY ARANKA.

CSICSIJA, CSITT.

Miként a gyermek alkony órán,
ha lassú szárnyon jő az est,
bölcsője mélyen egymagában
csicsija, csitt,
csicsija, csitt,
titkon, félősen sírni kezd,

Ép úgy szívem kitárja kelyhét,
hadd fújja szirmát át a szél
s valami csöndes némaság közt
csicsija, csitt,
csicsija, csitt,
borul fölé a csöndes éj.

LIGETI ERNŐ.

NYILJ KI, NYILJ KI, MÉCSVIRÁG.

Künn halkan csobban az élet,
s a kertre mély hegedük
fájó fátyola mélyed,
fájó fátyola mélyed.
Az óra ép hetet üt,
most bágyadt esti regények
föltikkadt, ködbe merült
könnyeit újra megérted,
könnyeit újra megérted.
Most lágyan járjuk a völgyet
és sírva nézünk a napra,
s a bűgő, bús patakra,
mely fölött a halál,
mely fölött a halál,
fehéren felénk köszönget.

LIGETI ERNŐ.

MINDENEK FELETT...

Fantasztikus dráma 1 felvonásban.

Írta : STETTNER TAMÁS. □

Személyek :

Császár	Hatalom	} hercegnők
Császárné	Dicsőség	
Trónörökös	Jóság	
Nagyherceg	Szerelem	
Herceg	Leány	} testőr
Birodalmi gróf	1.	
Udvari orvos	2.	
Főudvarmester	3.	
Testőr kapitány	4.	
Testőr hadnagy		

Történik a világbirodalom császári udvarában. Idő :
egy elkövetkező messzi évszázad.

(A világbirodalom császáranak csak mesebeli fantáziával elképzelhető fényes trónterme, mely nyílt oszlopcsarnokban végződik. A csarnokból széles lépcsősor vezet le a parkba, melynek virágain, bokrain s a fákon a tavasz délutáni verőfénye ragyog. A falak, a csarnok oszlopai, a lépcsősor mind pompás, carrarai márványból valók. Ebben a fehér keretben valósággal hatalmat, fenséget lehell a trón, a baldachin, az ajtók nehéz bordeaux-vörösbársonya, melyen az elképzelhető legdúsabban csillog az arany. A császárné trónszéke észrevehetően kisebb és egyszerűbb, mint a császáré. Magában a tulajdonképpeni teremben a trónon kívül egyéb nincsen. A trónnal szemben két ajtó vezet a szomszédos termekbe. Az oszlopcsarnokban vannak felhalmazva, illetőleg festőien elrendezve a győzelmes hadjáratok lobogó és fegyver zsákmányai és ebből a győzelmi muzeumból fenséggel emelkedik ki a világbirodalom hófehér selyem zászlója, amelyre a birodalom cimere van ráhimezve. A cimer egyszerűségével hatalmas. Cirádanélküli karmin-vörös paizs, melyben egy, a karmai között kardot tartó aranyoroszlán ágaskodik. A paizsra a zárt fejedelmi korona nehezedik. A birodalom cimere a császár trónszékének támlányába is be van himezve. Függyőny felgördültekor a szomszédos termekbe vezető ajtók előtt két-két testőr áll. A testőrök alabárdjaikra támaszkodtak és jóleső érzéssel hallgatják termekből kiszűrődő zenét. Benn menuette-et játszik a császári zenekar. A jelenet alatt a zene néha-néha belevész az udvar zsongásába, majd ismét az emberi eangkaosz fölé kerekedik. Időről-időre a kertben egyenkint, párosával udvari hmberek tűnnek fel, meg tűnnek el ismét a rendezett utakon. A csarnokon is átmegy egy-egy lovag, vagy katona. Az alakok öltözékei mind ragyógoan, szemkápráztatóan fényesek, mind a rég betűnt lovagkorból valók.)

4. testőr: (Még egészen gyerek ember. Éles ellentéte a másik három marcona bajtársának.) Nem ilyennek képzeltem a testőr életet. Testet, sok testet, felséges, fenséges, kegyelmes, méltóságos és még mit tudom én □

milyen testeket őrizni kellemes hivatás lehet annak, aki már megjárta, évekig járta a harcmezőt. De nekem... nekem bizony unalmas.

1. *testőr*: Jól beszél a fiu.

3. *testőr*: De kár, hogy leányos a hangja.

2. *testőr*: Csak csúfolódjatok velem. Tehetek én arról, hogy békéte lettem testőrré, hogy a diadalmas harcmezőkről én már csak szarkalábakat téphetek a kedvesemnek?! Könnyü nektek a győzelmes csaták árnyékában dörmögő vén harci medvéknek. Ti még nem rég is ott álltatok a sikon. Nem közönséges testőrök, a gárda voltatok. A gárda, melynek legutolsó harcosára is szeretettel, büszke öntudattal nézett le a császár.

2. *testőr*: És a mi fejünk felett lobogott a birodalmi zászló. A világ lobogója.

1. *testőr*: (Gunyosan). Most is közelében vagyunk.

3. *testőr*: Ott vagyunk. Őrizzük, de mi ellen? Én biz' isten nem tudom. Vagy ti talán tudjátok?

Testőrök: Nem.

1. *testőr*: Haszontalan munka a miénk. Ostoba és felesleges. Állunk, mint a fa ott a császári kertben. Fülünkbe asszonyi zenét muzsikálnak, és bambán bámuljuk, hogyan ül rá mindenre, hogy örül fel mindent a sunyi az allattomos ellenség. Unalmas napok: buta idő.

4. *testőr*: Hát azért néztetek szembe ezer halállal. Ezért mentetek vérpatakokon, hullákon gázolva győzelemről-győzelemre, hogy minden beteljék? Bánt ez a beteltség, keserőséggel tölt el ez a jövőtlen élet.

2. *testőr*: A mult szép volt.

4. *testőr*: Mi van nekem belőle? Én vagyok a világbirodalom katonája.

1. *testőr*: Nem vagy büszke rá?

4. *testőr*: Te büszke lehetsz. Te ott voltál a száz csatában, a számtalan üldözetben: a te karod verekedett azért, hogy császárunk a világ ura legyen. De én . . . én mire legyek büszke? — Engem nem boldogít az, hogy a világ minden nációjának katonája irigykedve néz fel rám. . . .

3. *testőr*: Miért nem, te kölyök?!

4. *testőr*: Adj egy sebhelyt a tiédből, bajtárs: csak egyet a sok közül. Egy sebet, mely a békében sajogva emlékeztet vissza a multra, hogy nekem is részem van a világmeghódításában,

1. *testőr*: A fiu jól beszél.

4. *testőr*: (Gunyosan): De a hangja többé nem leányos. Mi? Ugy látzik a harcok sebekkel borított dicsősége s a béke unalomban született keserősége egyre megy. Férfivá edzi mind a kettő a fiut; vénné a bátor harcost. De hát akkor miért kellett nektek mindent nélkülözni, ha végtére is minden csak egyre megy?!

6 1. *testőr*: Hogy tépelődik a fiu. Hogy rontja önmagát. Bezzeg nekünk nem volt időnk a tépelődésre s a gondolatot úgy elfeledtük, hogy . . .

4. *testőr*: Ma már csak állnak, mint a ritkuló erdőben a vilámsujtott fák és bambán összetett kezekkel nézitek az időt, ami végtére is ledönt.

2. *testőr*: Ne játsz a szavakkal!

Vér van bennünk is. Piros párolgó vér s ha egyre lassuló mozgását oktanul megkergeted, csak magad bánod meg a buta eredményt. — Hát ragadd meg a cimeres birodalmi zászlót: a világ urának büszke lobogóját, fuss át vele a mult diadalmas harcainak virágos mezőin! Alázd meg a legmagasabb bérceket; juss el oda, ahol már csak a sas fészkel és — én mondom neked bajtárs — még akkor sem juthatsz el olyan magas pontra, aminő magasból itt csüng alá legszentebb jelvényünk. Mi vittük el, mi hoztuk fel erre a legmagasabb pontra. A mi vérünkkel avatták fel a világ lobogójává. Hajolj meg előtte és teljesítsd a te kötelességedet. Zugolódás nélkül lelkesedve. A gárda ma csak testeket őriz, — igazad van — de ezek a testek fenségesen szentek.

4. *testőr*: Na hát őrizzük a dicső emlékeket.

(Az utolsó mondatok alatt a kert felől egyre közeledve halatszik a gárdazenekar, mely indulót játszik. Mikor a zenekar a csarnokba felvezető lépcsőhöz ér balra oldalt félreál s utánuk egy szakasz testőr a hadnagy vezetése mellett felvonul a csarnokba.) (Folytatjuk).

AMIT A MAGÁNY BESZÉL.*

Hova? . . . Meddig tart még lázas futásod
Merre űz dérvert, lihegő szived,
Büszkén rohansz, bár tudom remény nélkül
És társadat még meg sem ismered?
Hozzád szegődtem midőn megszülettél
Hallottam első felsíró szavad,
Most értem csak az Íge szörnyű titkát
— „Születni gyakran vétek, kárhozat“.

Én kísértelek minden bánatodban
Midőn virág nyílt vagy sarjadt levél,
Láttam ködesős őszi utcák mélyén
Hogy tör össze egy gyászos szenvedély.
Mind két könnyes szem éltem álmaidban
Ha virrasztottál könyveid között,
Midőn a lámpa már utolsót lobbant
És suhantam el kis ágyad fölött.

Veled voltam a mámorok hevében
Midőn könnyed boroddal egybefolyt,
S míg cimboráid dalolva kacagtak
Én leloptam ajkaidról a mosolyt.
Láttam, midőn éjfélkor hazatérve
Kerested azt, ki forron átölel
S engem találtál — bár nem láttad arcom
Érezted: hideg ajkam bűnt lehel.

Tudom nincs ír mely meggyógyítson újra
Nincs balzsama ki rímek rabja lett,
Hallja félébren, félig szenderedve
Az én szavam, mint dajkaéneket.
— Boldog koldús, bár soha meg nem értve
Elkerülnek barátok, emberek,
Ismeretlen térsz nyugodni a sirba
De ne feledd: ott is veled leszek!

MADOSZ GYÖRGY.

* Mutatvány a szerzőnek „Üzenet az éjszakából“ című újabb verses-
kötetéből.

A NAGY ESZME.

I.

A kissé züllött külsejű Vad Zseni kevéssel a nagy Eszme kigondolása előtt még nyugodtan ült a kávéház egyik zugában. Cigarettazott, az asztalán ital volt, valami szeszes folyadék és abból ivott rövid időközönként. Koválygó fürkésző tekintetét véres kardként hordozta végig az asztalok körül . . . Egyszerre leszegeződtek, szemei, meredt tekintete a levegő egy bizonytalan pontján megakadt, a cigarettát letette az asztalra és hirtelen önmagába mélyedt.

Agya jobban kezdett lüktetni, gondolatai elmerültek az agy tekervényei között . . . A kipattant Eszme végigszaladt az agytekercecseken, újra visszafutott és bővülten, kiformalódva, megtisztultan, teljesen kiforrottan ugrott ismét elő . . . Megszületett a nagy Eszme! . . . Frissebb gondolatok özönlöttek agyába, kopácsolták, ütögették az agysejteket, ráfeküdtek, odatapadtak a nagy Eszméhez . . . Forró extázisban lángolt a belseje. Határozatlan, széles, nagy gesztusok jelezték a nagy Eszme megszületését.

— Nagy, gyönyörű és hatalmas egy gondolat! — mondotta magában és magánkívül, — az alkotás eme ihletteljes percében.

Ivott a szeszes folyadékból, újabb poharakkal hozatott s gyors egymásutánban fogyasztotta el azok tartalmát . . . Agya most jobban kezdett működni . . . Tárgyak mozogtak, emberi alakok elevenedtek meg és tolongtak, dülekedtek előtte . . . Nagy zsvajt hallott . . . Finom vibrációk, villanások rezzentek át a lelkén . . . Az újabb gondolatsorok végigszágulták ismét az agy tekervényeit, mint valami vad, vihanoló paripák.

— Dráma lesz! Drámát kell írni belőle! — állapította meg hirtelen a lázas alkotás közepette — Oh nagy Eszme!

Ivott két, három, négy pohár, tartalma folyt le a torkán. Kissé szédülni érezte a fejét, de az agy jobban működött . . . Mámoros lett.

Ugy három óra lehetett már és a kávéházból haza mentek a vendégek. Csupán egy ember ült még tovább a vele szemben levő asztalnál . . . Fekete, bozontos haju volt; külseje után ítélve szinten valami magafajta íróember lehetett.

A Vad Zseni most felkelt a helyéről. Kissé szédült, tántorgott. A szemei forogni kezdtek. Többet ivott már a kelletténél. Inogva lépett az idegenhez

— Kérem, bocsánat! — mondotta kótyagosan és szigorúan. — Hallgasson meg! Kicsit ittam, de nem vagyok részeg! Esküszöm! Hallgasson meg! . . . Ott ülök az asztalnál, egyedül amint látta. Egyszerre csak jött a nagy Eszme, a nagy hatalmas Eszme. Rámtört! Az agyamra. És megszületett a nagy Eszme!

Az idegen bizonytalanul nézett a Vad Zsenire.

— Hát mondja el.

A Vad Zseni beszélni kezdett. Előbb lassan, csendesen, majd mindinkább erősebben, hangosabban, néhol kiabálva, exaltáltan. Széles, nagy gesztusokat használt.

— Nem rossz, istenemre nem rossz! — mondotta magában az idegen a végén. Aztán a Vad Zseninek ezt mondotta:

— Határozottan van benne valami. Valami ujszerű, eredeti.
— Ugy-e? — mondotta a Vad Zseni — kérdőleg tekintve az idegenre. —
Hát tudja mit, nemde Ön író ember?

— Igen.

— Kérem írjunk belőle egy drámát, egy....

— Jó — szakította félbe az idegen a Vad Zsenit, mert látta, hogy sokat ivott — Majd.... majd irunk.... Hanem most menjen haza, barátom. Nagyon belemélyedt ebbe a gondolatba. Látszik, hogy fáradt. Menjen haza és pihenje ki magát. Aztán kidolgozzuk.... — Fizetni!

A szundikáló pincérek előkerültek a kávéház mélyéből. Felsegítették a kabátjukat, kiléptek az ajtón és elváltak egymástól.

II.

Délben felébredt. Valami tompa zsibbadást érzett az agyában. Hamarjában nem jutott eszébe, hogy miért érzi magát olyan kimerültnek. De később visszaemlékezett, hogy az éjszaka sokáig volt fenn. Ivott is.... De ettől mégsem lehet annyira kimerült. Mi történt hát? Igen.... most már kezd visszaemlékezni: valami felett erősen gondolkozott.... Ott.... a kávéházban.... Igen most már határozottan emlékszik erre.... Valami szép, gyönyörű gondolat jutott az eszébe.... Igen.... igen a nagy Eszme lepte meg az agyát.... De mi volt az?.... Szent Isten!.... Mi volt? Talán csak nem felejtette el.... Talán csak.... Na!.... Nem, nem! Csupán most nem jut hirtelen az eszébe.... Lássuk csak!.... Ott ült a kávéházban.... egyedül.... amikor egyszerre kipattant agyában....

Nagy izzadságcseppek gyöngyöztek e pillanatban a Vad Zseninek homlokán. És erős nyomást érzett a fején.... Most nem fogok rá gondolni egy percre.... Aztán megint hirtelen.... Így ni!.... Tehát: most fel fogok kelni, felöltözöm, aztán sétálni megyek és az uton.... az uton kigondolom a részleteit a nagy Eszmének.... Eszmének!.... De hát mi volt az az Eszme.... Hopp!.... Nem baj nó. Majd megkérdi az idegentől, akinek a kávéházban elmondta.... Mert biztosan emlékszik, hogy elmondta valakinek.... A nevét nem tudja az illetőnek, de emlékszik az arcára.... Hosszukás arc, szőke haj, kis szakáll.... Nem.... mégsem! Kerek arc, borotvált, fekete.... Eh hát nem törí a fejét.... Majd a pincérek megmondják: ki volt?....

Sietve felöltözött és rohant a kávéházban.... De a pincérek csak annyit tudnak mondani, hogy az illető valami idegen volt, aki még a reggel elutazott.

.... Most mit tegyen?.... Az eszme.... Szent Isten!.... Elvitte az Eszmét.... Ellopta.... Megugrott vele!.... Az ő nagy, hatalmas Eszméjével! És most neki nem jutott az eszébe.

Fájdalmas hangok törtek elő a melléből.... Gondolatai összekuszálódtak az agyában.... Ugy tetszet neki, hogy most összefolyik előtte az egész világ....

III.

A doktor hosszan pihentett szemét a betegen. A Vad Zseni szemei réve-
tegen meredtek a padlóra és most is gondolkozni látszott:

— Tessék még egyszer meghallgatni, doktor úr! Azt hiszem itt egy különös színtomával áll szemben. Egészen bizonyos vagyok benne, hogy akkor

este rámtört a nagy Eszme Itt bent nyomta az agyamat. Mint valami nehéz súly nehezedett reám. Azóta hiába igyekszem visszaemlékezni : nem jut az eszembe.

— Sokat ivott.

— Nem, nem ittam annyit.

— Miért nem írta le mindjárt?

— Azt kellett volna tennem. De hát kérem doktor úr, elmondtam valakinek. És nem tudom ki volt az? És most eltűnt. Négy napja keresem és és hiába. Nem találok sehol. Sehol! És nekem nem jut az eszembe.

Siránkozó, kétségbeesett hangok kísérték szavait. Erős hörgések törtek elő újból a melléből. Erősen küzdött, majd siránkozó vinyákoló hangokat hallatott.

A doktor odahívta az asszisztentst:

Ez egy különös patológiai eset — magyarázta neki. — A beteg itt fog maradni, Vigyék egy külön cellába, hogy pihenjen. És vigyázzanak jól reá. — Különös egy iögeszme!

IV.

Pár év multán a doktornak valami külföldi lap jutott egyszer a kezébe. A figyelme megakadt egy színházi hiren. A hír arról szólt, hogy valmelyik német színházban bemutattak egy szenzációs darabot, melynek témájához érdekes úton jutott a szerző. Az író egy alkalommal egy kisebb városban időzött és ott egyszer bevetődött valamelyik éjjeli, bohém kávéházba. Reggel felé hozzálépet egy, kissé züllött külsejű, ittas alak s zavaros beszéde közben mondotta el neki a darab témáját. Akkor nem sokat hederített rá, csak mikor később meghalotta, hogy az illető elméje elborult jutott újból eszébe a téma. Ekkor határozta el magát, hogy a darabot megírja.

A doktor elolvasta a hirt és felütötte a fejét. Aztán behívatta az asszisztentst.

— Olvassa!

— Mit kellene csinálni? — kérdezte az assistens, miután elolvasta a hirt.

Figyeljen ide! Talán még lehet rajta segíteni, Ma este el fog ön utazni betegünkkel abba a városba, ahol ezt a darabot játszák. Végig nézeti vele a darabot egy páholyból. Betegünk rá fog ismerni az eszméjére. De vigyázzon rá! Nehogy botrány legyen! És figyelje meg, hogy milyen benyomást tesz rá a darab.

A Vad Zsenit még az nap este vonatra ültették. Mikor megérkeztek és egy szállodába hajtottak, az assistens arra gondolt, hogy felkeresi az író és szembesíti a beteggel. De aztán jobbnak vélte előbb végignézni a darabot vele. Délben megnézte a lapokat. A lapok magasztalóan irtak a darabról.

Este az assistens szivszorongva ült be a beteggel a páholyba. Vajjon mi lesz? A beteg szemmeláthatólag nyugodt volt. A darab megkezdődött. Az assistens lopva figyelte a beteg arcát, de az közönyösen ült a helyén. És csendben, nyugodtan nézte végig az egész előadást.

Vége volt a darabnak. A közönség el volt ragadtatva és az assistens annál jobban csúválkozott a beteg közömbös viselkedésén. Némi célzásokat tett a darabra, de a beteg közönyösen tett megjegyzést egyik másik jelenetre.

Mikor pedig kijöttek a színházból, a Vad Zseni félig magában, félig halkan ezt mondotta:

— Milyen bűta egy darab! A témája a legbútább, amiket valaha ember kigondolt. Vajjon ki írhatta? Ki írhatta?

És magában el kezdett csendesen röhögni.

GÁBOR JENŐ

SZÍNHÁZ.

AZ UJ SAISON a romantika jegyében indult. Ez nem egyjelentőségű azonban azzal, hogy a Kolozsvári Országos Nemzeti Színház világot jelentő deszkái bizonyos mértékben a neoromantikának dúsan termelő talajává váltak volna. Nem. Ez a rég várt idő még nem következett el. Hisz a saison nyitó magyar újdonságról, Herczeg Ferenc „Éva boszorkány“-áról még a legjobb akarattal sem lehet ellentmondani, hogy valamelyes köze a neoromantikához,

Különöseket, helyenként bántóak is ezek az impressziók és leszűrődött gondolatok, melyek a Herceg-darab bemutatója után ma még a felszínen uszkálnak. Bárhogy akarna is az ember, sehogy sem lehet megszabadulni attól a gondolattól, hogy Herczeg Ferenc csak azért írta meg az „Éva boszorkány“-t mert éles szemével észrevette, miszerint a közönségben újból sok a hajlandóság a romantika iránt. Igen ám! A hajlandóság visszatért, de a forma megváltozott. És ez a formaváltozás az, amit a korról haladni nem akaró Herczeg nem tudott észrevenni.

Mi következett ebből?

Az „Éva boszorkány“ következett. Ez a minden technikát nélkülöző, témájában vérszegény, ötleteiben merőben idegen talajból fakadt és — ez a fő — romantikájában meszterkélten primitív, alacsonyan érzélgős Herczeg-szindarab. A darab technikátlanságát nem kell külön kimutatni. A thema vérszegénység-

gét azok az üres házak igazolják, amelyek a színmű eddigi előadásai alatt ásitottak fel a nézőtérről az Éva hercegnő lejátszódó szomorú történetére.

Hogy az ötletek idegen talajból származtak, hogy Herczegnek az „Éva boszorkány“-ban egyetlen eredeti ötlet sem volt — ez már más. Ezt bizonyítani kell. Az állítás igazolásául kísérik el utjára még egyszer a darab hősnőjét, Éva hercegnőt. Kezdjük ott, mikor várából kiüzve, kibontott vörös hajával, mint imbolygó tüzfolyammal a nádasban, pusztán a hatás kedvéért, lóháton megjelent. Hohó! Ez a nő nem új alakja messzi múltnak. Sokféleképpen viszontlátott kedves ismerősünk. Ha emlékezetünk nem csal: utjára, mint Sardou Zorayáját volt szerencsénk látni. Szegény Zorayának a nemzetiségi különbség nagyon megártott. Sehogy sem tudja megtalálni önmagát. Az eredeti karakterét még kevésbé. Épen azért a második felvonásban egy kis karakterért Shakespeaerehez fordul s az angol szellemóriástól kölcsönkéri egy félórára a Romeo szerette Juliát, hogy a Cyrano féle csel-házasságot újból megcsinálhassa. Ebből azután természetesen következett, hogy a bonyodalom megoldására már régen kész ötletet kellett keresni. Éva boszorkány ebben a kereső utjában megtalálta Ráskayné alakját. Azt a Ráskayné, akit Fényes Samu oly bravusosan elevenített fel a „Kuruc Feje Dávid“-jában. Kézfekvő, hogy Éva hercegnő Ráskayné

karakterével a harmadik felvonásbeli nagy jelenetét nem is tudta másképp megcsinálni, mint ahogy ez a „Kuruc Feje Dávid“-ban van beállítva.

A kolozsvári előadás az „Éva boszorkány“-t sehogy sem tudta kihuzni a nádas ingoványából.

*

A múlt hónapban soron következett másik újdonságtól már nem lehet elvitatni, hogy ugy a themájában, mint a feldolgozásában köze van, közel áll a neoromantikához. Talán éppen ezért értették annyira félre Kolozsvárt Pásztor Árpád „Innocent“-jét. A közönség nem tudván magát beleélni a darab levegőjébe, nem is tudott gyönyörködni az egyes részletek szépségeiben. A napi sajtó kritikusan rövid kijelentésében, hogy az „Innocent“ megbukott ép annyira indokolatlanul voltak kiméletlenek, mint amennyire indokolatlanul köntörfalaztak a rossz Herceg alkotás körül. Persze csak azért, hogy ideig-óráig felszinen tarthassák.

Ez az indokolhatatlan kimélet és kiméletlenség szükségszerűvé teszi a bekövetkezett tények leszögezését. Még végső erőfeszítéssel sem lehetett az „Éva boszorkány“-t a műsoron tartani. Viszont a jövő drámaihoz közel álló „Innocent“-től a kiméletlenséggel sikerült elriasztani a közönséget. Lehet, hogy az „Innocent“ szerkezetében és technikájában a mai fogalmak szerint rossz szindarab. Ezzel szemben azonban themájában, alakjaiban s az alakok életből metszett karaktereivel igenis elsőrendű szinpadai alkotás.

Hogy a szinmű millieuje oly változatos s hogy a szereplők túllontul sokat beszélnek olyan feleslegességekről, amik csak az író nagy tudását dokumentálják: hát ezek lehetnek gyengeségei, de semmi

esetre sem hibái az „Innocent“-nek. Mert ne feledjük el, hogy Pásztor Árpád szindarabja egy világkörűli utazás impresszióinak és tapasztalatainak első positiv eredménye. Szép, nemes és mindenekfelett tartalmas eredmény.

*

És megint alkalmunk volt meggyőződést szereznünk arról, hogy nem mese, de magyar átok az, amit a hazai szerzők szinpadai termékeiről mindenütt beszélnek. Az első hónap műsorának harmadik drámai újdonsága, Biró Lajos és Lengyel Menyhért közös darabja. „A cárnő“ győzött meg erről ismételten bennünket. Talán fel sem kellene említeni, hogy mi is voltaképpen az az átok, ami kezdettől fogva árnyéka a mi szinpadai irodalmunk legtöbb termékének. Műértőink, laikusaink közül ki, volna az akinek külön meg kell mondani: magyar szinpadai termék, tehát csak az első felvonása jó. A többi erőltetett, hajszolt, mesterkéltségek előtt csak hatásvadászó és megérzik rajtuk a kilobbant magyar szinmaláng minden fáradsága.

Ezzel mindent elmondtunk a társszerzők bemutatott alkotásáról. De ha „A cárnő“ első felvonásának minden joságát, kiválóságát konstataljuk, akkor nem titkolhatjuk el azt az impressziókat sem, hogy a második felvonás alatt úgy éreztük magunkat, mintha a világtörténelemben lapozgattunk volna.

Az impreszióink nem csalt meg: Biró és Lengyel sem tettek egyebet, mint a világtörténelmet lapozgatva a második felvonásba belesűritették a lepergett évek minden történelmi eseményét. Nem nagy hiba, de végtelenül bántó és a császárnő alakjának előnyére kierőszakolt hazug módosításaival

A világ előkelő szinpadjaira elinvisszataszító,

dult magyar ujdonság harmadik felvonása pedig csak arról győzi meg a közönséget épen úgy, mint a kritikust, hogy az egész szindarab csupán egy kiszakított epizódja annak a könyvnek, amit „Egy császárnő liaisonjai” címen ki lehetne adni s a hatás kedvéért el kellene egy kicsit elkoboztatni.

Még csak annyit, a kontinens színpadjain a darabnak nagyobb

sikerben és elismerőbb méltatásban lesz része. Hogy miért? Mert a kontinensen nem úgy mint nálunk, színműnek, de igenis szatirának fogják feltálatni Biró és Lengyel alkotását. Más szóval ez annyit jelent, hogy a társszerzők csak a fővárosi bemutató után jöttek annak tudatára, hogy a dráma melyik alfajában készítették is el a szindarabjukat.

STETTNER TAMÁS.

MŰVÉSZET.

Mi, akikre nézve minden művészeti szenzáció lehetősége ott kezdődik, hogy legalább négyszáz kilométerre innen nyugat felé távolodunk, meg vagyunk szokva, hogy ezen a távolságon belül ne is keressünk szokatlan élményeket. A képzőművészetekről beszélünk első sorban, mert ennek evolúciós háborgásai, mint halk és alig mértékelhető rezgések jutnak ide, ahol helyhez kötött, elfoglalt és önmaguk érzékenységgel keveset látó emberek élnek nagy számmal. Nagy és lényeges, döntő jelentőségű fordulatok történetéhez semmi köze ennek az alvó, kikapcsolódott városnak és csak mint befejezett tényt állapítunk meg minden újjászületést, anélkül, hogy forrongásai, apróbb nagyobb hadakozásai, mártirjai és diadalmasan előre törő Napoleonjai komoly és valódi formájukban láthatók volnának. Furcsa és nagyon önmagunkból sarjadzó okai vannak a mi neutralitásunknak. Nagybánya, amely kilométerekben még messzebb esik a nyugattól, azonfelül pedig kicsiny, hegyek közé ékelt és Kolozsvár mellett alig meglátható hely, közvetlenebb és melegebb kontaktust tart fenn minden művészi eseménnyel, mint mi. Hajlékot tudott adni egy csoport törekvő, új csapásokon haladó piktornak, akiknek forradalmisága ennek a városnak sokáig jelentéktelen

nevéhez fűződik. Ez a város intenzív, lázas munkálkodással végső konzekvenciáig sodorta és fejlesztette az impresszionizmust, amelynek első dokumentumait, Kolozsvá még akkor mint beteg emberek nyomorék lázvergődését kacagta vigan és egészségesen.

Most végig sétálván a Solymossy-féle vándorkiállítás redutbeli két szobáján, sok jelentéktelen és olcsó kezű piktör mellett, néhány fontos név ötlük a szemünkbe. Fontos neveknek tartják őket, mert azok közül valók, akik irányzatukkal résztvettek a képzőművészet merev, beskatulyázott fogalmának kiszélesítő munkájában. És azok közül valók, akik mellett fölényes mosolygással, vagy pláne undorodással léptet végig a olozsvári hivatalos kritika. de tartozik *Gulácsi* Lajos, kinek egy kis méretű, borongosra dekorált szobában függnek a képei. Ezeket a képeket nézve, gondolkodóba esik az ember, hogy milyen találónéven nevezze őket. Szubtilis és elvont, nervozus gondolatoknak az inkarnációi ezek. Nevezhetnők őket könnyecseppeknek, egy álmodozó, mély és a hétköznapiságokon kívül lépdelő lélek könnyecseppjeinek. *Gulácsi*, — ezen képeiről rögtön leolvasható impresszió — a misztikus és odon hangulatok megrögzítője. Rég elmúlt emberek, korok

és helyek lelke rezeg, hullámzik végig finom és kusza ecsetvonásain. Vásznan, mint egy régi, mélabus harang, ódon városok hangulata ring keresztül és ebből az excentrikus minden törvényszerűséget elvetelő, ideges stilizáló technikából nemcsak visszaálmodott világok tükröződnek felénk, hanem egy rokonszenves, sokszor betegesen költői érzékenység mély háborgásába is belelátunk. Gulácsi egyedül, rokon nélkül bolyong a magyar képzőművészet oázisokkal alig alig tarka sivatagjában és ellenőrizhetetlen, rapszodikus vonalait, kusszaságát, egész művészetét saját egyéniségéből mérítette. Egy bizonyos fokig futurizmus az, a mit művel, de tisztább, önkénytelenek, maibb és bizonyosabb mint az olasz akarnokon terhelt és minden festőiségen kívül álló próbálkozása. A költészetet ecsettel érzékeltető művészet a Gulácsi művészete és talán ő tiltakozni fog ellene, de igazság mégis, hogy sok köze van a költőiséghez. Festményei ódon veretű, patinás ezüst keretek, melyekben régi, szívünk meg-meg borzongó hurjain össze

rezgő románcok, halk cinquecentói melódiák emléke vibrál felénk. Gulácsi távol áll mindattól, amit közönséges nézőpontokra helyezkedt szemlélődő festőtől várhat s nagy népszerűségre sem tarthat számot Kolozsvár falain belül.

Mellette különösen egy Kolozsvárról kikerült fiatal grafikus, Balogh István érdekes ember. Sokszor bizonytalanul tapogatózó, de erőteljes gondolataival, érzéseivel és akarával komoly utak felé törekvő ember. A stilizált zárt forma iránti érzék, a vonaljáték kápráztató gazdagsága már is virtuoz megnyilatkozásokban tükröződik vissza apró, alig tenyéryi képein. Angol és német grafikusok hatása érzik a kezén, de eredeti, komoly magyarsága és költőiségében folyton ritkuló zamot teszi egyre értékesebbé filigrám művészetét. Képén pompás és meglepő harmoniával illeszkednek, simulnak hozzá a Gulácsi vallomásaihoz.

Kiemelkedő értékei a kiállításnak Mednyánszky báró, Nyilassy Sándor és Csók István néhány apróbb képe. A többi nevekre alig emlékezünk.

KASS ENDRE.

UJ KÖNYVEK.

ÜZENET AZ ÉJSZAKÁBÓL. *Mados György* jónevű ujságíró új verses könyve.

Az ajánlása és az első vers rész: egy leánynak ajánlja a könyvet, aki a legszebb volt a hajnali-utcán és akiről az emberek csak rosszat tudnak. Pusztá extravaganciának látszik az első pillanatra, de jönnek a versek és lassanként nagyon közel érezzük magunkhoz azt a leányt; akinek „az ajka finom volt és piros, mint vérbe mártott selyemfonál“ ... Valahogy megyünk utána a ködös éjszakákban, valahogy nekünk is beszél a magány, üzen az éjszaka és úgy érezzük, hogy a mi nótánkat is eldalolta az Elet. Mi is meg-

halunk Hafizként a paloták alatt, egyszóval: mi vagyunk, én vagyok.. Ez nagy érdem. Aki mindenben keresztül önmagunkat mutatja meg nekünk, az költő, az a ma költője. — Az ajánlás és a hozzátartozó pár versen kívül, a kötet költeményei négy csoportba vannak beosztva és ezek: Akkordok a Halál citeráján; Hotel-szobák éjszakáiból; Melódiák a kórházból; Szürkületi melódiák.

A kötet végén ez a két sor áll:

Meghallok a csendem át is egy finom
[kacajt,
mely a magasból rezeg az emberi al-
[kötések felé . . .

Nem akarok lírai önlengésekbe bocsátkozni, hideg seregszámlát

irtam, de ezen át is megérezheti mindenki a Mados György meleg emberi szívét. Sokszor olvastam el a könyvét. Amikor először szántottam végig rajta, egy emlék oldódott le a szívemről: Egyszer, késő éjszka az íróasztalomnál dolgoztam. Írás közben hirtelen fölvettem fejemet és akaratlanul belenéztem az asztalom előtti nagy falitükörbe. Rémes idegen volt a kép. Egy minden porcikájában ideges, reszkető embert láttam. a haja kuszált volt, a szeméit kékes karikák koszorúzták körül s egész lényére nagy fájások, nagy szenvedések voltak vetítve. Olyan borzalmas volt e kép és még is lassan, lassan, fokozatosan bánatos melegség önlött el a lelkemen és mindinkább éreztem, hogy: igen, ez én vagyok, ez az én bánatom, ez az én szenvedésem, ez az én arcképem. S olyan ujjongó fájdalommal öleltem magamhoz azt a görnyedt embert . . .

Ez jutott eszembe, mikor a Mados György könyvét elolvastam . . . Minél többször olvasom el, annál inkább elmosódik, zsongásba ful a fájás s most már csak a magamhozölelés marad meg. Az ideai könyvpiacra méltán foglalhat helyet ez a könyv. Invenciója ugyan nem nagyon bő, de mély és formaérzéke kiváló. Általában tömött sorok s bizonyos holnapos bizarrság jellemzik.

BÁRD OSZKÁR.

„AKI VAGYOK“ *Haraszty Lajos* versei.

A címlapján egy szürke, homályos vasrács, azon innen szomorúság, túl színes, zajos életváros s én innen, a börtönből nézek ki vágygyal, keserűséggel és rázom a rácsot, amiben benne van a pénztelenség, az erőtlen akarat, a kicsiség tudata. Mert én vagyok az és minden érző,

küzdő embernek fátumkosztümje az, amelyben Haraszty Lajos jött elénk. Percek alatt jobban alig szerettem meg a verseket, mint ennek a szenvedő embernek emberi sóhajtásait és nem jobban embert, mint ezt a nagy álmodások szent átkozóját, ezt az őspogányt, ezt a vén kincses Lázárt. Ezt, aki robotol, mert érzi az élet súlyát. Aki színesen beszél, mert úgy kívánja a lelke, vére s mégis az ő élete életnek kevés. Aki küzd, mint egy Ember, s utját mégis, mint a rohanó vonatét a vágány utja vezeti. Akit megtört uj és újabb vigsága az életnek s azért mégis úgy tud szeretni, oly szépen mondja azt, hogy „Te“.

Ezek nem az én szavaim, vagy mondjuk, hogy az enyéme, de az ő gondolatai, mert teljesen megkerítettek maguknak, amint végig simogattam őket. Nem is olvasás volt az.

S amit elmondtam, az a karaktere a könyvnek. Érzésekben színekben duskáló vén, kincses Lázár, akinek most én loptam az asztaláról morzsákat, nem száraz kenyérből, hanem finom, ünnepi, pünkösdi kalácsából az ő mély, igaz poézisének. A mesterségnek alig találtam annyi nyomát, amennyit egy nő kis cipőjének sarka hagy a fényes parketten, s ez az, hogy nála a legsúlyosabb szóáradat is lágy, őszi szonettbe folyik s a formája miatt buja, szerelmes érzéseket kelt búskomor, szépfájdalmu gondolataival, de leg-töbonyire úgy olvad össze a szonett lágy csobbanásával, mint a mély kúrtszóba belevegyülő oboa hívása. Ilyen összhangban kell lelkének is lennie.

Én megértettem és azt hiszem úgy megéreztem, mint M. S. művész aki a könyvet mesteri rajzaival ékeesebbé tette.

MESKÓ TIBOR.

Főzzünk gázzal

Telefon szám 41.

mert a gázzali főzés a legtisztább, a legkényelmesebb és aránylag a leggazdságosabb. Nyáron a konyhában tűrhetetlen meleg nincsen s amellet bármely pillanatban tetszés szerinti hőfok áll rendelkezésünkre. A beszerzés kiadással nem jár, mert úgy a vezetékeket mint a szükséges főzőket, fűtőkemencéket és fűtőkályhákat **bérbé adjuk.** A havonként fizetendő bér díj csekély összeg. Költségelőirányzat, felvilágosítás díjmentes. **A gázgyár igazgatósága.**

WIRTH-ZONGORÁK

erdélyrészi egyedi képviselő-sége **Triska J.**

Kolozsvár, Bartha Mikós-u. 14. szám.

Hangolásokat, javításokat szakszerűen végez. Telephon 419.

Torna- és Atletikai cikkek: u. m. ingek, nadrágok, övek, egyleti színekben kaphatók

Schuster Emil

Sportüzletében Kolozsvárt.

Valódii angol Football labdák, cipők, dressek, valamint angol Tennis-verők, labdák nagy választékban. Tennis-verők behurozása és javítása gyorsan eszközöltetik ::

:: Telefon 138.

Beér Jenő Órákat és ékszerűket szakszerűen javít

Deák Ferenc-u. 51.

Cégtáblákat

üvegre, vászonra és bádoglemezre modern kivitelben jutányosan készít

Belleváry Mihály,

Kossuth Lajos-utca 7. sz.

Telefon 982.

HOROSZ ÉS KUPÁS

— NŐIDIVAT, VÁSZNON ÉS FEHÉRNEMŰ ÁRUHÁZ —

K O L O Z S V Á R, MÁTYÁS KIRÁLY-TÉR 19 SZÁM.

SZOLID BESZERZÉSI FORRÁS.

TELEFON SZÁM 694.

„A HALADÁS“ 1912. évi október 1.-i számanak tartalma:

BETTYEY ARANKA: Művészeti forrongások. — LIGETI ERNŐ: Csicsija, csit. — Nyilj ki, nyilj ki mécsvirág. — STETTNER TAMÁS: Mindenek felett. — MADOS GYÖRGY: Amit a magány beszél. — GÁBOR JENŐ: A nagy Eszme.

SZÍNHÁZ: Stettner Tamás (Három bemutató.) MŰVÉSZET: Kass Endre (Balogh-Guilácsy kollektív kiállítás). ÚJ KÖNYVEK: Bárd Oszkár (Mados György versel: „Üzenet az éjszakából“.) Meskó Tibor (Faraszy Lajos versel: „Aki vagyok“.)

Kiadóhivatali főnök, és tulajdonos
ORIOLD ANTAL. Minden közleményért a cikk írója felel.

.. Szerkesztőségi fogadó óra: ..
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN D. U. 6-7-IG,

„A HALADÁS“
SZERKESZTŐSÉGE és KIADÓHIVATALA
KOLOZSVÁR, KOSSUTH LAJOS U.
(A KERESK. és IPARKAMARA PALOTÁJA.)
TELEFON SZÁM 11-23.

„A HALADÁS“
ÁRA: 1 ÉVRE 5 KORONA, FÉLÉVRE
3 KORONA, 1 SZÁM 20 FILLÉR.
KAPHATÓ MINDEN TŐZSDÉBEN.

Leveleket és minden küldeményt a szerkesztőség illetőleg a kiadóhivatal címére kérünk.

ifj. Schneider József dalosfüzetének tartalma:

A kis kadet. (Erdélyi Zoltán.)

Beethoven szonáta. (Dutka Ákos.)

Valamikor.... (Dutka Ákos.)

Kolozsváron: kapható: Lepage

Lajosnál és „A Haladás“ kiadóhivatalában. Ára 3 korona.

Órát és ékszert legolcsóbban :: **Beér Jenőnél**

szerezhet - Deák Ferenc-utca 51. szám alatt.

Egyetemi és középiskola tankönyvek legolcsóbban

KESZÉY ALBERT

könyvkereskedésében, kizárólagos elhatalosított.

KOLOZSVÁR,

Mátyás király-tér 5. szám.

Telefon szám 865.